

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Agent of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

JAHN i ostali protiv NJEMAČKE

(članak 1. Protokola 1., članak 14.)

Presuda velikog vijeća od 30. lipnja 2005. godine

Nema povrede članka 1. Protokola br. 1. (pravo na mirno uživanje vlasništva)

Nema povrede članka 14. (zabrana diskriminacije)

ČINJENICE

Petero podnositelja zahtjeva su njemački državljani i žive u Njemačkoj: gđa Heidi Jahn i njezin brat g. Albert Thurm, rođeni su 1947. godine, žive u Sangerhausenu; gđa Erika Rissmann i njezina sestra gđa Ilse Holler rođene su 1942. godine odnosno 1944. godine, žive u Erfstastu i Stotzheimu; i gđa Edith Loth rođena je 1940. godine i živi u Frankfurtu na Odri.

Svi podnositelji su naslijedili zemlju koja je svojedobno bila dodijeljena njihovim precima, pod određenim ograničenjima raspolaganja, a slijedom reforme zemljišta koja je provedena 1945. godine u njemačkoj zoni pod sovjetskom okupacijom. Vlasnici zemlje koju su stekli reformom zemljišta nazvani su u to vrijeme "novi seljaci"(Neubauern).

Dana 16. ožujka 1990. godine u Demokratskoj Republici Njemačkoj (DDR) na snagu je stupio Modrow zakon. Tim zakonom skinuta su dotadašnja ograničenja raspolaganja zemljištem, nakon čega su posjednici zemlje postali vlasnici u punom smislu.

Međutim, nakon ujedinjenja Njemačke određeni nasljednici (uključujući i sve podnositelje) osoba koje su stekle zemlju slijedom reforme zemljišta bili su prisiljeni vratiti tu zemlju poreznim vlastima u njihovoj regiji (Land) bez naknade, a u skladu sa drugim izmjenama Zakona o zemljišnim pravima, kojeg je 14. srpnja 1992. godine donio Njemački savezni parlament. Tim Zakonom propisano je da nasljednici vlasnika zemljišta koje su stekli zemljišnom reformom moraju vratiti to zemljište poreznim vlastima, ukoliko se na dan 15. ožujka 1990. godine nisu bavili poljoprivredom, šumarstvom ili proizvodnjom hrane u DDR-u, ukoliko nisu bili aktivni u posljednjih deset godina u naprijed navedenim sektorima, odnosno ukoliko nisu bili članovi poljoprivredne zadruge u DDR-u.

PRETHODNI POSTUPAK PRED SUDOM

Prvi zahtjev podnesen je Europskoj Komisiji dana 2. rujna 1996. godine i prosljeđen Europskom Sudu 1. studenog 1998. godine. Proglašen je dopuštenim dana 25. travnja 2002. godine. Drugi i treći zahtjev podneseni su dana 23. travnja 2001. godine i proglašeni djelomično dopuštenima dana 15. svibnja 2003. godine. Dana 18. rujna 2003. godine održana je rasprava u zgradi Europskog suda.

U svojoj presudi od 22. siječnja 2004. godine vijeće Suda je utvrdilo da je nepostojanje naknade za državno oduzimanje zemljišta, na štetu podnositelja, narušio pravičnu ravnotežu koja mora postojati između zaštite prava vlasništva i zahtjeva za javnim interesom, iako se okolnosti oko ujedinjenja Njemačke mogu smatrati posebnim. Prema tome, vijeće je jednoglasno zaključilo da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 Konvencije i da prema tome nije potrebno ocjenjivati prigovor o povredi članka 14. Konvencije u vezi s člankom 1. Protokola br. 1.

Dana 14. lipnja 2004. odbor velikog vijeća prihvatio je zahtjev federalne Vlade da predmet bude iznesen pred veliko vijeće. Dana 26. siječnja 2005. u zgradi Europskog suda održana je rasprava pred velikim vijećem.

PRIGOVORI

Podnositelji zahtjeva smatraju da je njihova obveza povrata zemljišta bez naknade, u smislu drugih izmjena Zakona o zemljišnim pravima od 14. srpnja 1992. godine, povrijedila njihovo pravo na mirno uživanje vlasništva u smislu članka 1. Protokola br. 1. Ujedno tvrde da su žrtve diskriminacije suprotno članku 14. Konvencije u vezi s člankom 1. Protokola 1.

ODLUKA SUDA

Članak 1. Protokola br. 1 Konvencije

Veliko vijeće, kao i vijeće, utvrdilo je da miješanje o kojem se radi treba smatrati oduzimanjem vlasništva koje je bilo propisano zakonom, u skladu sa člankom 1. Protokola br. 1. Ujedno se složilo sa mišljenjem vijeća da su nametnute mjere bile u javnom interesu, odnosno kako bi ispravile – prema viđenju njemačkih vlasti nepravične – posljedice Modrowog zakona.

Pitanje kojim se Sud bavio, odnosilo se na to je li postignuta "pravična ravnoteža" između zahtjeva za javnim interesom i zahtjeva za zaštitom individualnih vlasničkih prava. U tom smislu, Sud je ponovio da se oduzimanje vlasništva bez ikakve naknade može se smatrati opravdanim prema članku 1. Protokola br. 1 samo u izvanrednim okolnostima. Zbog toga je trebalo ocijeniti, u svjetlu jedinstvenog konteksta ujedinjenja Njemačke, jesu li u ovom konkretnom slučaju postojale okolnosti koje se mogu smatrati izvanrednim kao opravdanje za uskraćivanje naknade.

Na prvom mjestu, Sud je uzeo u obzir okolnosti izglasavanja Modrowog zakona, koji je donio parlament koji nije bio izabran na demokratski način, za vrijeme tranzicijskog razdoblja

između dva režima, što je neizbježno bilo obilježeno promjenama i nesigurnostima. U takvim uvjetima, iako su podnositelji stekli formalni naslov, oni nisu mogli biti sigurni da će zadržati svoju pravnu poziciju.

Sud je isto tako uzeo u obzir relativno kratko razdoblje koje je prošlo između ujedinjenja Njemačke i donošenja drugih izmjena Zakona o zemljišnim pravima. Uzimajući u obzir ogromni zadatak s kojim se suočilo njemačko pravosuđe, rješavajući između ostalog složena pitanja koja se odnose na vlasnička prava za vrijeme trajanja tranzicije prema demokratskom, tržišno orijentiranom režimu, uključujući ona koja se odnose na likvidaciju reforme zemljišta, njemački parlament je smatrao da mora intervenirati u razumnom roku kako bi ispravio prema njegovoj ocjeni, nepravedne posljedice Modrowog zakona.

Na kraju, Sud je utvrdio da su razlozi donošenja drugih izmjena Zakona o zemljišnim pravima isto odlučujući čimbenik koji treba uzeti u obzir. Ne može se smatrati da je parlament Savezne Republike Njemačke bio nerazuman smatrajući da ima dužnost ispraviti učinke Modrowog zakona zbog socijalne pravde, tako da stjecanje punog vlasništva od strane nasljednika osoba koji su zemlju stekli za vrijeme reforme zemljišta ne učini ovisnim o djelovanju ili nedjelovanju tada nadležnih vlasti DDR-a. Uzimajući u obzir okolnosti da su podnositelji nedvojbeno imali koristi temeljem Modrowog zakona, koji se primjenjivao u DDR-u na nasljednike osoba koje su stekle zemlju reformom zemljišta, činjenica da je to učinjeno bez naknade ne dovodi do disproporcije.

U tim okolnostima i posebice uzimajući u obzir nesigurnost pravne pozicije nasljednika, a i zbog socijalne pravde na koju su se pozvale njemačke vlasti, Sud je zaključio da u jedinstvenom kontekstu ujedinjenja Njemačke, nedostatak naknade nije ugrozio "pravičnu ravnotežu" koju je bilo potrebno ostvariti između zaštite vlasništva i zahtjeva za javnim interesom.

Iz tih razloga nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1.

Članak 14. Konvencije u svezi članka 1. Protokola br. 1

Sud je primijetio da je razlog donošenja drugih izmjena Zakona o zemljišnim pravima od 14. srpnja 1992. godine bio ispravljanje posljedica Modrowog zakona, kako bi se osigurao jednaki tretman nasljednika na zemlji stečenoj za vrijeme reforme zemljišta, odnosno, onih čija je zemlja dodijeljena trećim osobama ili vraćena državi u DDR-u prije nego je Modrow zakon stupio na snagu i onih koji nisu zadovoljili uvjete za dodjelu zemlje, ali u odnosu na koje su vlasti DDR-a u mjerodavno vrijeme propustile provesti prijenos i uvele ih u zemljišne knjige.

Kako se odredbe Zakona iz 1992. godine temelje na objektivnom opravdanju, Sud je zaključio da nema povrede članka 14. u svezi članka 1. Protokola br. 1.